

Ajaloolased arvavad, et Lätij Henrik käis ise kolm korda Kareda külas, ühe korra neist ikka ilmselt üsna kindlasti. Veel enam, 1226. aastal kõndis Kareda kandis veelgi väarikam jalg, nimelt kohtus siin Järva vanematega Rooma paavsti saadik Modena Wilhelm. Kas võis Henrik või Wilhelm kõndida, õigemini küll ratsutada mööda seda rajakest, millest on tänaseks saanud Kaaruka külatee? Ajaloolane Valdo Praust on leidnud, et Kareda ja Albu vahel oli toona tõesti tee, mis kogu Kaaruka küla ulatuses järgis tänapäevast Kaaruka külateed. Kas pole võrratu! Me sõidame oma igapäevaseid sõite teel, mis oli olemas juba enne 13. sajandit, muinasajal, enne ristirüütlite Eesti alale jõudmist. Teed ei tallata maakamasse mitte asja eest, feist taga, vaid ikka inimeste ühendamiseks. Küllap oli põhjust seda teed läbi meie kandi teha. Kaaruka oli juba „muistse priiusepõlve“ päevil rännumehe atlases!

PÕLISTE PÕLDUDE VAHEL

Kaaruka küla asub Eesti keskel Järvamaal, Roosna-Alliku lähedal Esna ja Kareda suunal, ajalooliselt Järva-Jaani kihelkonnas. See on põline asustusala (Kobbracas, Kobbrosas, Kourocas, Kaurikas, Kauruck, Karuk) muinasaegse Järvamaa keskses ja selle vahetus naabruses, mille inimtegevuse jäljed viivad tagasi Läti Henriku aega ja lohukivi kaudu lausa pronksiaega.

Kaaruka varaseim teadaolev mainimine on 1564. aastal, mitme sinse 21. sajandi talu- ja kohanime ajalugu ulatub tagasi vähemalt 17. sajandi lõppu (nt Lodi, Topa, Rüütli, Pruuali, Tuiga, Uga, Jõngu), siinsete põliste perenimede hulka kuuluvad Murikse, Lodi, Haviko, Murakas, Prisk, Tabani, Truumees, Öunapuu, Alev, Kaenal, Uuk, Allikorav, Punapart, Maasik, Milder, Vaadam, Orb, Alba, Rooba, Sootna, Brenner, Lapakas, Harjakas, Kassaka, Tänavots, Kalvik, Lauring jpt. Kaaruka on ajaloo jooksul kuulunud Roosna-Halliku, Kuksema, Vohmuta ja Roosna-Alliku valda, Järva-Jaani ja Roosna-Alliku külanõukokku, 2018. aastast on küla Paide linna koosseisus.

Siinne raamat on ülevaade Kaaruka küla ajaloost, haarates võrdlemisi palju ka lähikonda, eriti Roosna-Allikut. Fotod minevikust ja tänapäevast, ajaleheväljalõiked, artiklid, mälestused ja arhiivimaterjalid annavad ettekujutuse küla viimase poole tuhande aasta elust ja olust, inimestest ja sündmustest, majadest ja maastikest.

POOL TUHAT AASTAT KAARUKA KÜLA AJALUGU

Jaak Urmet
PÕLISTE PÕLDUDE VAHEL

JAAK URMET

